

HOZZÁSZÓLÁS

Kelet-Közép-Európa tabujáról nyíltan

Avagy rá ne lépj a kisantant tyúkszemére

Románia kezdeményezi egy a Szlovákiával és Jugoszláviával megtartandó közös tanácskozás megszervezését, tekintettel a kisebbségi problémák azonos jellegére e három országban. Mi másról is eshet itt szó, mint az elnyomás stratégiájának összehangolásáról. Vagy netán a kisebbségi jogok adományozásának megengedhető határértékéről?

Ahhoz, hogy a világ, de főleg a magyarság számára a Nyugat, a kelet-közép-európai politikájában tanúsított, szinte szabályszerű magatartásváltoztatása e térség államainak értékelésében ne maradjon örök rejtély, eljött az ideje, hogy a jelenség misztifikált háttérét egyértelműen megvilágítsuk. De talán időszzerű lenne hivatalosan is rámutatni a szentelennül „intézkedő”, a kisebb ellenállás vonalát követő világ előtt.

Ugyanis annak megítélésében, hogy a demokratikus rend kiépíthetősége, a reformfolyamatok fejlettsége és irányvételé milyennek ítélt el – amennyiben a tét jelentetelen vagy netán teljesen elhanyagolható –, úgy e térség országai rendszerint igencsak eltérő és disztintívált véleményekben, osztályzatokban részesülnek. Főleg egyes fél- vagy nem hivatalos tisztségviselők, szakértők, testületek stb. részéről. Ilyen esetekben Magyarország annak rendje és módja szerint néhány testhosszal vezetni szokott mondjuk Románia vagy a Mečiar fémjelzett Szlovákia előtt. Ezzel szemben hasonló rendszerességgel vissza-visszatér az a paradoxon is – a nagy tétek esetében leginkább – (pl. ha az Európai Unióhoz való csatlakozás, az Európa Tanács tagságának elnyerése, a legnagyobb kedvezmény megadása stb. forog kockán), amely szerint ezek a szintkülönbségek sorjában eltűnnek, feladásba merülnek vagy egyszerűen szemet hunynak felöttük. Hogy miért, de ilyen esetekben e térség országai valahogyan mindig összemósódnak, és Magyarország ugyancsak annak rendje és módja szerint a korpa közt találja magát.

Az efféle furcsa jelenségek minden alkalommal kellemelel meglepetést, értetlenséget váltanak ki bennünk. Ugyanis a logikátlanosság sokkhatása alatt képtelenek vagyunk megmagyarázni e titokzatos ördögi fenomént. A nyugati világ szinte hipnotizált állapotát, érzéketlenségét, közönyösségét, sükettségét, vakságát, de főleg színvaktságát. Különösen fájóan érintett ez bennünket azok után, hogy már szinte megalázónak éreztük a magyar vezetés módfelelt tapintatos gesztussorozatát, korrekt és etikuss magatartását, türelmességét stb. az úgynevezett érzékeny ügyek kezelésében. Miután civilizált módon mindig távol tudta magát tartani és messziről elkerülni az elvakult vatrás funarságokat, mečiarságokat, šešeljista, arkanista vagy Zsirinovszkij-féle bunkószerű kirohanásokat. Amelyeknél a „nemzeti büszkéséggel” töltött ordas indulatok oly fölényes könnyedséggel képesek maguk alá teperni a védtelen, gyengécske értelmet, mint medve a nyuszt, nagydolga végezéssel.

És hogy e – magyar részről korrektül diplomatikus – tárgyalási készség mindmáig nem tudott egyes szomszédainknál kiváltani másféle reakciót, mint gyanakvást, kétszínűséget, szkepticizmust, azt bizonyítja a volt magyar kormányelnök ama elkeseredett nyilatkozata is, melynek lényege az volt, hogy „mint ország képtelenek vagyunk kisebbre zsongorodni, ennél jobbba összehozódni, csak azért, hogy ne féljenek már tőlünk ennyire szomszédaink.”

Mindezek után hát kénytelenek leszünk a felsorolt tényekből levonni azt a záró következtetést, hogy a fecsegő felszín simítgatása helyett a világ előtt rá kell mutatnunk a dolgok lényegére, mégpedig két sarkalatos kérdés megvilágításával, egyértelmű megválaszolásával.

Az egyik kérdés, nevezetesen Magyarország szomszédainak furcsa félelme, egyszerűen csakis azzal magyarázható, amit már annyiszor elmondunk, az a rég leplezett jelenség, hogy ők valójában nem is e kis ország megtorló erejétől tartanak, hanem inkább önmaguk lelkiismeretétől. Attól a lelkiismereti kérdéstől, amit a tudatlattijukban rejtőzködő Trianon-, Jalta- és Párizs-szindrómáként ismerünk. Amelyre a győztesek annak idején cinikusan ráfogták, hogy itt valójában egy nagy igazságtételtől van szó. Sőt egy politikai-etnikai kódexen alapuló kétoldalú szerződésről, melyet mindkét fél egyenrangúan saját érdekének megfelelő, szabad szándéknyilatkozatának megerősítésére írt alá.

Az is igaz viszont, hogy az akkori bábáskodó nagyhatalmak ugyan nem érezték különösebb felelősséget a történelmi igazságtételtől, de a „szerződésbe” annak kezeltetésére mégis beleépítettek olyan záradékot is, mint pl. bekebelezett területeken élő kisebbségek demokratikus jogai teljes biztosításának szavatolása. Am abban a tudatban, hogy a kecskére bízott káposzta teljes épségben fog maradni, franciás tiszta lelkiismerettel és angolos hidegvérrel távoztak a helyszínről, ki-ki a maga útján.

Az örökösödési joggal felruházott kishatalmak lappangó félelme tehát onnan ered, hogy a káposztával nemigen tudtak elszámolni, de még csak alibit sem tudtak a mai napig bizonyítani.

A másik kérdés, a belső demokratikus rend kiépíthetőségének országokénti elbírálása és az az iránt tanúsított érzéketlenség régebb óta feltételezett oka, hogy bizony Magyarország egyre tevékenyebben működik egy olyan, önmagát ügyesen álcázni próbálkozó, időnként türelmetlen, leplezetlen kirohanásoktól sem mentes csoport, amely még mindig azon fáradozik, hogyan tudná a leghatékonyabban féken tartani a magyarság mélytudatában az örökös legyőzöttség, kisebbségség, bűnösség stb. érzete alól végre felszabadulni akarását. Hogyan tudná visszafogni az olyan törekvéseket, melyek a nemzeti tudat erősítésével hátráltatják a ma még nem éppen időszerű, de erősen szorgalmazott, pacifista, nemzeti arculat nélküli rendszer kiépítését.

Ugyanis egy olyan környezetben, olyan államokkal körülvéve, ahol a nacionalizmus legvadabb megnyilvánulási formáiban burjánzik átlátszóan ravasz politikai cselek újabb és újabb bevetésével (vertikális körzetesítések a kisebbség felaprózása céljából – pl. Szlovákia, Szerbia –, a családnevek erőszakos megváltoztatása; az anyanyelven való oktatás lehetőségének erőszakos fékezése; az eredeti helyiségeknek használatának betiltása, elfeledtetésének kísérlete stb.), ott egy nemzet nem vállalhat fel egy olyan politikai eszmét, hogy az őt körülzáró államok „nagy és szent” nacionalizmusának oltárán önmagát nagylelkűen feláldozza.

Am ezen törekvések, ellenállások bizony nem mindig találhatnak tetszésre bizonyos körökben, mivel nosztalgikus tervekkel ez nagymértékben kereszteszti látszik. Érték hát a tények tudatában minden igyekezetükkel azon munkálkodnak, hogy magyar állam-

rend demokratikus voltát a világ előtt kétségessé tegyék, semlegesítsenek minden, a világközvéleményre gyakorolt eddigi pozitív benyomást.

Az utóbbi években ezt több-kevesebb sikerrel meg is tudták valósítani (lásd Tom Lantos amerikai parlamenti rendezvénye, a ZDF egyoldalúan tállalt Eörsi-féle riportműsört stb.), ami tulajdonképpen Románia és Szlovákia részére akkor nagymértékben megnövelte az Európa Tanácshoz való csatlakozás vagy a legnagyobb vámkedvezmények megadásának esélyeit, egyértelműen ki egyenlítve ezen államokat a demokráciára való érettség szintjének kérdésében, az Európához való felzárkózás esélyének vonatkozásában Kelet-Közép-Európa más államaival.

Hogy az „ész, erő és oly szent akarat” által nagy küzdelemsorozatok árán kivívott magyar demokráciának a világközvéleményben kialakult reális képe mennyire törékeny a rossz szándékú hamisítások, torzítások görbe tükrének összütésében, a megkövült ideológiák, az ismeretek felületessége, az anakronizmus, az érdektelenség, az avatatlanság, a mélységálcázó sekély vizű fontoskodás forgatagában, azt többek között legkésebben bizonyítja La Lumière asszonyok, az Európa Tanács volt főtítkárának ingatag, előftételektől terhes nyilatkozata a szlovákiai magyar helyiségeknek használatával kapcsolatban. Aki többek között nagyjából ilyen megállapítást tett. „A trianoni békeszerződés ugyan igazságtalan volt, de azért az eredeti helyiségeknek használatát nem tartja jogosnak, mert ez a kisebbségeknél jogtalan nosztalgiát vált ki a régi, legyőzött állam iránt.”

Ez pedig sértené a szlovákság önértetét és az állam szuverenitását.

Ennek hallatán nem kis megdöbbenéssel rá kellett eszmélnünk arra, hogy e megállapítás ijesztően egybevág a mi kis „bölcünk”, Božović – törvénymegindoklásának tartalmával, aki azzal nyugtatta a „naiv” vajdasági magyar kisebbségeket, hogy a kétnyelvű helyiségnévtáblák károsan hatnának a kisebbségi emberek tudatára, mert minduntalan a régi fasiszta vagy monarchista állam tényleges létezésére asszociálnák őket.

Ezek a „szellemes és cseles” önjelölt felsőbbrendűségekből fakadó nyilatkozatok hallatán pedig a reménytelenség szorongó érzése vehetne erőt rajtunk, ha nem tartanánk szem előtt azt a reménykeltő nagy gondolatot, hogy „Azok a szellemiségek, akik saját korukat is meghaladva a jövőt előre vetíteni képesek, haláluk után is élni fognak. Viszont azok, akik saját koruk mögött a múltban kullognak, már életükben is halottnak számítnak.”

És végül, ha csakugyan megfelel a valóságnak az egyik magyarországi politikai nemrég kifejtett véleménye, mely szerint ne is álmodjunk arról, hogy az Európai Unió saját soraiba fogadja Magyarországot mindaddig, amíg a szomszédaival „megnyugtatóan” nem rendezte viszonyát minden vitás kérdésben, akkor nyíltan feltehetjük magunknak a kérdést: Ugyan mi szüksége van Magyarországnak most egy olyan unióbéli tagságra, amelyre legalább száz évet kell még várni? Vagy netalán a balkáni recept: „Segíts magadon, megsegít az Isten” bekerült a nyugati demokrácia kódexébe is?

SZÜCS Ferenc

(A szerző a zentai végrehajtó bizottság elnöke)